

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник наукових праць
Рівненського державного
гуманітарного університету

**Актуальні
проблеми
сучасної
філології**

МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Випуск XVIII

*Наукові записки
Рівненського державного
гуманітарного університету*

Рівне–2010

ББК 81 Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету.
А 43 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії.
4 Вип. 18. – Рівне: РДГУ, 2010. – 265 с.
УДК
811.161.2

У збірнику, присвяченому 70-річчю видатного сучасного вченого-лінгвіста, академіка АН ВШ України, доктора філологічних наук, професора Каленика Федоровича Шульжука, вміщено статті науковців Рівненського державного гуманітарного університету та інших провідних вишів України з актуальних проблем граматичної будови української мови. У полі зору дослідників питання синтаксису, морфології, лексикології, мовної освіти тощо.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів філологічних факультетів, учителів української мови.

Редакційна колегія:

Головний редактор	Шульжук Каленик Федорович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету, дійсний член Академії наук вищої школи України
Заступник головного редактора	Степанова Ольга Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету

Члени редакційної колегії:

1. **Архангельська А.М.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального мовознавства та славістики Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
2. **Вихованець І.Р.**, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України (м. Київ).
3. **Вокальчук Г.М.**, доктор філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
4. **Загнітко А.П.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Донецького національного університету.
5. **Кірілкова Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
6. **Кузьмич О.О.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
7. **Мандрик Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики викладання та культури української літератури Рівненського державного гуманітарного університету.
8. **Мірченко М.В.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки.
9. **Тищенко О.В.**, доктор філологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
10. **Шкарбан Т.М.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
11. **Шульжук Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри методики викладання та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядник: Степанова О.І.

Друкується за рішенням вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 30.04.2010 р.)

Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12. Рівненський державний гуманітарний університет.
(вул. Остафова, 31; кафедра української мови)

тексти. Чи відрізняються вони засобами зв'язку між інформативними частинами? Чому?

3. Прочитайте текст. Виберіть із нього матеріал, що характеризує: а) основні спроби створити штучну міжнародну мову; б) особливості мови есперанто. Запишіть отримані мікротексти, максимально скоротивши їх і розставивши в логічній послідовності. Не забувайте використовувати потрібні засоби поєднання інформативних частин тексту.

Запропонована система вправ і комунікативних завдань сприяє засвоєнню основних способів підвищення (зниження) інформативності тексту студентами-філологами – майбутніми редакторами освітніх видань та виробленню в них необхідних комунікативних умінь і навичок, допомагає ліквідувати прогалини у шкільних знаннях і вміннях випускників і підготувати їх до якісного сприйняття усіх дисциплін лінгвістичного циклу та майбутньої професійної діяльності.

Подальше вивчення проблеми доцільно проводити у таких напрямках:

1) наступність у формуванні комунікативних умінь студентів-філологів між школою і ВНЗ;

2) удосконалення різних видів мовленнєвої діяльності студентів-філологів під час вивчення систематичного курсу сучасної української літературної мови та інших (і не тільки лінгвістичних) дисциплін навчального

плану філологічних факультетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабайлова А. Э. Текст как продукт, средство и объект коммуникации при обучении неродному языку / А. Э. Бабайлова. – Саратов : Изд. Саратовского ун-та, 1987. – С. 60.

2. Валгина Н. С. Теория текста : Учебное пособие / Н. С. Валгина. – М. : Логос, 2004. – 280 с.

3. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М., 1981. – С. 27–28.

4. Гизатулин С. Л. Семантическая экономия и избыточность в речи / С. Л. Гизатулин // Филологические науки. – М., 2001. – № 2. – С. 80.

5. Добраев Л. П. Смысловая структура учебного текста и проблемы его понимания / Л. П. Добраев ; под ред. В. В. Давыдова. – М. : Педагогика, 1982. – 176 с.

6. Кириченко Р. В. Вплив смислової структури тексту на його розуміння студентами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Р. В. Кириченко. – К., 2004. – 21 с.

7. Чепелева Н. В. Психологія читання тексту студентами вузів / Н. В. Чепелева. – К. : Либідь, 1990. – 100 с.

SUMMARY

The article is devoted to the question of the system of exercises and tasks which directing on assessing of students-philologies the main methods of rising the informative of the text.

УДК 372.811.161.2:159.9

Олександр АНТОНЧУК

ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК В УЧНІВ 6-7 КЛАСІВ

У статті визначено психологічні умови формування орфографічних умінь і навичок в учнів 6-7 класів.

Ключові слова: орфографічні уміння і навички, орфограма, граматична теорія навчання орфографії.

Орфографічні норми регулюють процес писемного мовлення. Дотримання школярами цих норм сприяє успішному оволодінню літературною мовою. Питання формування в учнів навичок грамотного письма залишається одним із найважливіших у контексті сучасних лінгводидактичних досліджень. Передумовою успішного навчання орфографії є ґрунтовні знання з граматики, оскільки в більшості орфографічних правил міститься вказівка на приналежність слова до тієї чи тієї частини мови.

Об'єктом нашого дослідження послуговували особливості формування орфографічних умінь і навичок в учнів 6-7 класів.

З історії методики викладання орфографії відомі різні підходи методистів до вирішення проблеми

формування у школярів орфографічних навичок. У 40-і роки XIX ст. на основі протилежного ставлення до граматики виділилося два напрями в методиці навчання орфографії – граматичний (Ф. І. Буслаєв, К. Д. Ушинський, Д. І. Тихомиров, Ф. Ф. Пуцикович та ін.) і антиграматичний (В. Зелінський, Н. П. Раєвський, А. Зачиняєв та ін.).

Антиграматисти заперечували свідомість у процесі утворення орфографічних умінь. Так, німецький педагог Борман висунув теорію, згідно з якою кращим прийомом навчання орфографії є переписування. Як засновник цієї теорії, Борман доводив універсальність механічного переписування, яке, на його думку, повинно було забезпечити міцність набутих учнями орфографічних навичок. Подібні погляди поділяли Гагенмюллер, Фукс,

Лобзін, Ебінгауз та ін. А, наприклад, А. Дістервег виступав за те, щоб “не оку, а вуху” віддавати перевагу в навчанні школярів орфографії. За його словами, “учень знає добре тільки те, що вміє правильно висловити” [11, с. 36].

Початок зародження граматичної теорії навчання орфографії сягає пам'яток писемності XV–XVIII ст. Обґрунтували ефективність вироблення орфографічних навичок на основі засвоєння теорії граматики К. Д. Ушинський, О. М. Пешковський, Ф. І. Буслаєв, Д. Тихомиров, М. Бунаков та ін. Вивчення правопису української мови на граматичній основі обстоюють С. Х. Чавдаров, М. І. Бернацький, Г. І. Купрієнко, О. М. Біляєв, Л. М. Симоненкова, М. В. Бардаш, І. М. Хом'як та ін. На думку М. В. Бардаш, “якщо в учня відсутні міцні знання попереднього матеріалу з морфології, то орфографічні правила він засвоює формально” [2, с. 98].

Реалізувати зв'язки орфографії і граматики спонукає програмно-методична спрямованість навчання української мови: вироблення вмінь правопису відмінкових закінчень здійснюється під час вивчення іменника, прикметника, інших змінних частин мови; вживання слів разом, окремо і через дефіс засвоюється у процесі вивчення прислівників, займенників; правопис частки *не* розглядається під час аналізу синтаксичних зв'язків дієприкметника з іншими словами і т. ін.

Слушним є твердження І. М. Хом'яка про те, що “в результаті нівелювання граматики, яке спостерігається останнім часом, учні поступово втрачають уміння виконувати граMATИКО-ПРАВОПИСНІ ДІЇ, що передують вибору правильних написань із кількох можливих” [12, с. 199].

Виразником ідей граматичного напряму був К. Д. Ушинський, який розвинув і підніс на новий щабель методичну ідею Ф. І. Буслаєва щодо навчання орфографії. Він розробив теорію свідомого вироблення навички, а також питання про співвідношення правил і “механічних” вправ. Педагог виступив проти розповсюджені думки про те, що вивчення правопису можна обмежити переписуванням готових зразків. К. Д. Ушинський визначив етапи формування навички: для першого характерною рисою є свідомість, для другого – автоматизм.

За свідченням Д. М. Богоявленського, О. В. Текучова, почесна роль в утвердженні граматичної теорії навчання орфографії належить О. М. Пешковському. Як і К. Д. Ушинський, О. М. Пешковський вважав, що в основі формування навички лежить свідоме застосування правила. Вчений не заперечував ефективності ні свідомого списування, ні попереджувального диктанту, ні інших видів вправ, справедливо зауважуючи при цьому, що жоден з них не

повинен бути універсальним [4, с. 251].

Д. М. Богоявленський, С. Ф. Жуйков, М. С. Рождественський, С. Х. Чавдаров, О. М. Біляєв та ін. обґрунтували принципи теорії свідомого формування в учнів орфографічних навичок. О. М. Біляєв формулює такі головні положення граматичної теорії: 1) основою навчання правопису є граMATИКА, знання правил, супроводжуваних численними і різноманітними вправами, які необхідні для вироблення міцних і сталих орфографічних навичок; 2) роль пам'яті (зорової, слухової, моторної) у справі навчання орфографії підпорядкована граMATИЦІ і визначається залежно від характеру засвоєваних орфограм [3, с. 287].

Вирішального значення в цьому процесі набув правильний розподіл співвідношення в організації навчальної роботи для оволодіння правописними уміннями й навичками. Загальне визнання набув принцип свідомого засвоєння орфографії, за яким основою навчання правопису є граматичні знання учнів, а процес навчання будується на оволодінні орфографічними правилами і на виконанні різноманітних орфографічних вправ [5, с. 89]. У формулюванні всіх орфографічних правил обов'язковою стала граматична характеристика відповідних орфографічних явищ.

Основу свідомого навчання правопису Д. М. Богоявленський бачить у вивченні граматичних і орфографічних правил, адже “граMATИКА узагальнює одиничні явища мови у певну систему, встановлює визначені співвідношення між граматичними категоріями і їх позначеннями на письмі” [5, с. 93]. Ми поділяємо позицію Д. М. Богоявленського про те, що природа орфографічних навичок “базується на здатності мислити узагальнено, а змістом узагальнень є граматичні знання” [4, с. 31].

П. Я. Гальперін, О. В. Запорожець, Д. Б. Ельконін охарактеризували вміння й навички як дії, що формуються поетапно: під час виконання їх шляхом застосування теоретичних знань набуваються вміння, які, автоматизуючись, згодом стають навичками [6, с. 71].

Щодо орфографічних умінь, то вони розглядаються як “складова частина мовних умінь, які формуються на підставі знань із фонетики, граматики, орфографії, словотвору і полягають у вмінні знаходити у словах, словосполученнях орфограми, користуватися правилами (алгоритмами), довідниками і словниками, робити орфографічний розбір слів; виконувати орфографічну перевірку написаного тексту; знаходити, пояснювати і виправляти допущені помилки” [9, с. 162].

Наступним етапом у процесі формування грамотного письма є навички. Навички виробляються на базі вмінь (Д. Б. Ельконін, П. Я. Гальперін та ін.). Серед умов, необхідних для формування орфографічних навичок, Н. М. Алгазіна називає такі: високий науковий

рівень викладання орфографії; зв'язок формування орфографічних навичок із розвитком мовлення; знання орфографічних правил; знання схеми застосування правил (схеми орфографічного розбору) і вміння виконувати орфографічний розбір, що сприяє використувати правила; вправи, що формують вміння застосовувати орфографічні правила [1, с. 12].

Питання формування орфографічних умінь і навичок висвітлено в методиках викладання української мови. Наприклад, у навчальному посібнику за редакцією С. Х. Чавдарова і В. І. Масальського знаходимо таке визначення правописної навички: це “кінцевий продукт мислення, свідомої роботи, свідомого й неодноразового повторення певних, взаємозумовлених психофізіологічних актів, які відбуваються під час письма щоразу за інших обставин, в інших умовах” [10, с. 228]. М. В. Бардаш уточнює формулювання орфографічної навички, а саме: “формування навичок визначається не частотою повторення, а включенням у процес тренування активної і свідомої діяльності людини”, в якій “основну роль відіграє мислення” [2, с. 8–9].

Орфографічна навичка включає в себе вміння аналізувати звуковий склад слів, на основі граматичних знань розпізнавати орфограму, застосовувати до неї потрібне правило і, нарешті, правильно вживати орфограму [5, с. 95].

Поняття дії не можна ототожнювати з поняттям уміння. На думку Г. Г. Граник, останнє означає таку дію, яку людина здатна виконувати в різних конкретних умовах (завданнях) [7, с. 58].

Природа навички базується на усвідомленні правил. С. Ф. Жуйков застерігає: “Якщо навички спочатку формуються за допомогою практичних вправ без усвідомлення основ правильного написання слів чи словосполучень, а правила усвідомлюються учнями пізніше, то до періоду вивчення того чи того правила у школярів виробляється звичка писати слова чи словосполучення, що охоплені цим правилом, без застосування його (на основі дограматичних асоціацій). Правило втрачає практичну значущість. Інший недолік – відсутність уміння знаходити орфограми і добирати правила”. Різниця між навичкою, що формується до вивчення правил, і свідомою навичкою сприймається як специфіка зв'язків, які утворюються у процесі звичайного мовлення, і зв'язків, які виникають під час вивчення правил і застосування їх на письмі [8, с. 90].

Окрім знання правил, важливу роль у процесі формування в учнів орфографічних навичок відіграє пам'ять, бо в кінцевому результаті школяр повинен опанувати слова з особливо важкими орфограмами, тобто запам'ятати їх. Традиційні написання засвоюються учнями за допомогою запам'ятовування графічного образу слів, поскладового промовляння, багаторазового

записування слова, добору спільнокоренових лексем, етимологічного аналізу (якщо він можливий). Запам'ятовування на слух фонем розвивається під час написання різних видів диктантів. Зорова пам'ять виявляється в різних видах списування, написання диктантів. Моторна регулює процес запису і фіксується в м'язових рухах артикуляційного апарату. Кінестезична пам'ять діє при багаторазовому повторенні написань одного і того ж слова.

З аналізу психологічної літератури випливає висновок про те, що процес вивчення орфографії в школі буде ефективним за умови свідомого формування в учнів орфографічних умінь і навичок під час виконання ними системи вправ. Граматичні знання важливі на всіх етапах навчання орфографії, оскільки школярі під час вибору написань орієнтуються передусім на правила. Зв'язок орфографії з граматиною, а зокрема морфологією, допоможе учням 6-7 класів засвоїти теоретичний матеріал, що становить основу орфографічних правил.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алгазіна Н. Н. Формирование орфографических навыков : Пособие для учителя / Алгазіна Н. Н. – М. : Просвещение, 1987. – 158 с.
2. Бардаш М. В. Навчання орфографії у восьмирічній школі : Посібник для вчителів укр. мови 5-8-х класів та студентів філол. фак. педін-тів / Бардаш М. В. – К. : Рад. школа, 1966. – 134 с.
3. Біляєв О. М. Робота над орфографічними помилками учнів : Дисертація... канд. пед. наук / Біляєв О. М. – К., 1954. – 329 с.
4. Богоявленский Д. Н. Психологические принципы обучения орфографии / Богоявленский Д. Н. // Русский язык в школе. – 1976. – № 3. – С. 29–35. – № 4. – С. 12–20.
5. Богоявленский Д. Н. Психология усвоения орфографии. Изд. 2-е, перероб. и доп. / Богоявленский Д. Н. – М. : Просвещение, 1966. – 307 с.
6. Гальперин П. Я. Проблемы формирования знаний и умений у школьников и новые методы обучения в школе / Гальперин П. Я., Запорожец А. В., Эльконин Д. Б. // Вопросы психологии. – 1963. – № 5. – С. 61–72.
7. Граник Г. Г. Психологическая модель процесса формирования умения / Граник Г. Г. // Вопросы психологии. – 1979. – № 3. – С. 56–66.
8. Жуйков С. Ф. К вопросу о формировании орфографических навыков / Жуйков С. Ф. // Советская педагогика – 1954. – № 1. – С. 75–91.
9. Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики укр. мови / Н. М. Захлюпана, І. М. Кочан ; Львівс. нац. ун.-т ім. Івана Франка. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 250 с.

10. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. С. Х. Чавдарова і В. І. Масальського. – К. : Рад. школа, 1962 – 372 с.

11. Палей І. Р. Очерки по методике рус. языка : Пособие для студентов пед. институтов и учителей /

Палей І. Р. – М. : Просвещение, 1965. – 312 с.

12. Хом'як І. М. Лінгво-методичні засади навчання орфографії української мови в основній школі : Дисертація... докт. пед. наук / Хом'як І. М. – К, 2001. – 415 с.

SUMMARY

The article analyses the formation of skills among the secondary school 6-7 th form pupils towards approaching exercises both in theory and practice. The system of assignments is selected in the manner of gradation of the succeeding one-by-one assignments.

УДК 811.161.2'367

Наталія КОВАЛЬЧУК

СИМВОЛІКА ЗНАКІВ ПУНКТУАЦІЇ В ЕЛЕКТРОННІЙ ПИСЬМОВІЙ МОВІ

У статті розглянуто питання вживання пунктуаційних знаків у електронній письмовій мові; зазначені основні пунктуаційні правила, дотримуючись яких можна значно поліпшити сприйняття друкованих текстів.

Ключові слова: пунктуаційні знаки в електронній письмовій мові, смайл, пунктуаційні правила.

Будь-який предмет у всесвіті, будь-яка його якість або ознака може стати знаком. Знак – мінімальний носій мовної інформації. Сукупність знаків утворює знакову систему, або мову.

Але знаком може бути все що завгодно, наприклад: мох на дереві може бути знаком напруги на північ, зморшки на лобі – знаком поганого настрою, слово “мама”, написане на дошці, – це знак мами кожному з нас.

Основу будь-якої знакової системи складає знак. Знакові системи – це, наприклад, мови, системи дорожніх знаків на дорозі, нагороди, що вручаються героям, математичні формули тощо [4].

Символам належить величезна роль: суспільство не змогло б існувати без символів у всіляких їх проявах. А головне, що люди продовжують створювати все нові символи й надавати їм нових значень. І це природно, адже це найбільш ефективний шлях розвитку цивілізації.

Неможливість використання в письмовій комунікації невербальних засобів – міміки, емоцій, жестів, інтонації – робить популярними символи, названими «смайликами» або «емотиконами» (це послідовність символів, що відображають емоційний стан відправника). Смайли – це ще один спосіб компресії. Взагалі пунктуація в «текстинзі» (мові електронної мережі) досить умовна, деколи коми й крапки відсутні, і одержувачеві потрібно дешифрувати мовний потік, оскільки існують бар'єри декодування, які виникають між автором тексту та його реципієнтами, що частково можна зняти завдяки емотиконам (смайлам).

Думка про те, що вивчення культури письма можливе через текст, висловлювалася багатьма дослідниками (Е. Сепіром, Ю. Степановим, Н. Арутюновою та ін.).

Письмова мова зазнала істотних змін на шляху від епістолярного жанру минулих століть до сучасної

комунікації, опосередкованої комп'ютером і мобільними засобами зв'язку, проте зміст письмового мовного твору, як і раніше, визначається його діяльнісною метою, такою як емоційна дія і взаємодія, управління діяльністю, запит і передача інформації, збереження інформації і письмовий вираз творчого потенціалу людини.

Отже, актуальність нашого дослідження полягає в тому, що поява електронного комп'ютерного листування і розмовного спілкування без прямого контакту пов'язана з потребою передачі на письмі емоцій, жестів, міміки, що сприяло виникненню смайлів.

Завдання статті:

– окреслити особливості вживання пунктуаційних знаків у електронній письмовій мові;

– визначити основні пунктуаційні правила, дотримуючись яких можна значно поліпшити сприйняття друкованих текстів.

Смайл, як символ ("smile" (англ.) – усмішка) або емотикон ("emoticon" (англ.) – акронім "emotion" і "icon": емоція, піктограма) – це піктограма, складена з рядкової послідовності знаків листа (букв, цифр, знаків пунктуації і так далі). Смайл не залежить від мови й не підпорядковується його граматичним правилам, будучи поняттям наднаціональним (так само, як інші піктограми, гримаси й жести, з якими тісно пов'язаний). На відміну від скорочень (в т. ч. і міжнародних), смайл ніколи не походить від слів, а, як правило, є спробою графічного виразу ключового поняття. Одне з основних (але не єдиних) призначень смайла – вираження в листі невербальної інформації (емоцій), переданої в усній мові мімікою і інтонацією. Окремі смайли виражають конкретні поняття, будучи синонімами відповідних слів, або займає проміжне положення [3].

Підсумовуючи багатотисячолітню історію писемності й поліграфії, можна відмітити, що вона неухильно

ЗМІСТ

Вітаємо з ювілеєм!	3
Труш Т.М. Слово вчителя.....	4
Розділ I. Актуальні проблеми синтаксису	6
Гуйванюк Н.В. Складносурядні речення ускладненої структури	6
Кульбабська О.В. Класифікаційні параметри простого неелементарного речення в синтаксичній концепції К.Ф.Шульжука	11
Кузьмич О.О. Імплицитні елементи в структурі складного речення	15
Шкарбан Т.М. Засоби стислості структури складних конструкцій з однорідною супідрядністю	18
Волощук Р.М. Зовнішні синтаксичні актуалізаційні категорії речення.....	21
Давнюк С.В. Особливості семантики складних сурядно-підрядних конструкцій в українській мові	24
Ричагівська Ю.Є. Типи семантико-синтаксичних відношень у складному реченні віршованого жанру	27
Каленич В.М. Адвербіальні синтаксеми у двоскладних реченнях з одновалентними дієслівними предикативами	32
Щербачук Н.П. Імплицитність – експліцитність синтаксем у простих реченнях-репліках діалогічних єдностей типу питання-відповідь	36
Пітель В.І. Незакінчені речення: проблема синтаксичного аналізу.....	40
Пацаранюк Ю.М. Синтаксичні конвергенції як форма реалізації іронії у структурі речення.....	43
Межов О.Г. Орудний відмінок як основний морфологічний варіант інструментальної синтаксеми.....	46
Роїк О.Ю. Семантична нівеляція порівняльних сполучників у структурі складнопідрядних речень.....	50
Костусяк Н.М. Формально-синтаксичні та комунікативні ознаки знахідного відмінка іменників.....	55
Розділ II. Проблеми мовознавчих теорій.....	60
Загнітко А.П. Сучасні класифікації концептів: теоретичний і прикладний аспекти	60
Архангельська А.М. Еталон та анти-еталон чоловічої краси у дзеркалі української мови	67
Мединська Н.М. Проблема предметних та ознакових слів у сучасній лінгвістиці: семасіологічний аспект.....	71
Воробйова Л.М. Слово та його значення: психолінгвістичний аспект	74
Пальчевська О.С. Просторово-орієнтаційний код в українській фразеології.....	78
Войцешук Л.А. Синергетика мови як вияв її духовної сутності в лінгвофілософських концепціях вітчизняних учених.....	81
Бобрикова Ю.В. Мовні реалії та проблеми перекладу	86
Розділ III. Актуальні питання культури мовлення	90
Єрмоленко С.Я. Культура мови і мовні ідеали суспільства.....	90
Сюта Г.М. Поетичне слово-образ як знак української культури	94
Весельська Г.С. Нові явища у функціонування єдналих сполучників в українській літературній мові на початку ХХІ століття	97
Шульжук Н.В. Молодіжний жаргон як лінгвосоціальне явище.....	101
Желязкова В.В. Стилїстичні засоби вираження оцінки у сучасному політичному дискурсі ЗМІ України.....	106
Вокальчук Є.Л. Культурно мовні проблеми спортивного теледискурсу	110
Розділ IV. Актуальні проблеми лексикології	114
Вокальчук Г.М. Українська індивідуально-авторська неологія та неографія: стан і перспективи	114
Шульга Т.А. Семантико-синтаксичні прийоми створення комізму	118
Адах Н.А. Оказіональні іменники зі значенням конкретної предметності в поетичному словнику Василя Барки	121
Гаврилюк Н.В. Особливості еволюції індивідуально-авторської лексичної номінації в поезії неокласиків	124
Тимочко О.Б. Основні тенденції у словотворчій практиці поетів-дисидентів 60-70-х років ХХ ст.	127
Тиха Л.Ю. Метафора Марії Матіос: семантичні типи та синтаксичні особливості їх реалізації (на матеріалі малої прози).....	130

Степанова О.І. Проблеми унормування та стандартизації наукової термінології.....	134
Дзюба М.М. Специфіка процесу апелятивзації у сфері наукової термінології	137
Шевчук Т.Б. Запозичені лексеми на позначення осіб, які займаються фінансово-економічною діяльністю в сучасних засобах масової інформації.....	141
Кірілкова Н.В. Фольклоризми у повістях Миколи Вінграновського	145
Панцьо С.Є., Лісняк Н.І. Складні слова як засіб емотивності у поезії Д. Павличка.....	149
Розділ V. Актуальні питання лінгвістики тексту, історії української мови, топонімики, діалектології.....	153
Сікорська З.С. Прийменникові конструкції як вада професійного мовлення.....	153
Олексієвць Л.С. Функціонально-стилістичні особливості тексту офіційно-ділового стилю	159
Карчевська О.Р. Мовна організація портрета людини в українській прозі 20-30 років ХХ ст. (на матеріалі повістей Б.Антоненко-Давидовича	164
Биби́к С.П. Розмовно-діалогічна мова в художній оповіді (на матеріалі творів Григора Тютюнника	167
Мялковська Л.М. Конкретно-чуттєвий компонент у мовотворчості І.Нечуя-Левицького	171
Пітель В.М. Народна етимологія і суміжні мовні явища	175
Мандрик Н.В. Народне розмовне джерело як матеріал художньої творчості в Україні 17-18 ст	179
Бісовецька Л. А. Відіменний словотвір дієслів за допомогою суфікса <i>-и-</i> в українській мові: історія і сучасність.....	183
Бачкур Р.О. Лінгвістична типологія назв тварин як твірної бази в українській мові.....	187
Каленюк С.О. Топоніми як ваговий шар ономастичного простору у творах Уласа Самчука.....	192
Джочка І.Ф. Лексико-семантична типологія іменників з кількісним значенням (на матеріалі гуцульських говірок).....	195
Кисіль К.С. Семантика номінативних знаків глутонімії (на матеріалі словника «Арго нововижівських кожухарів на Волині» Й.Дзензелівського).....	201
Лавренчук М.В. Питання системного дослідження матеріальної лексики західно-поліських говірок	205
Розділ VI. Актуальні проблеми зіставного мовознавства.....	210
Даниленко Л.І. Становлення лінгвокогнітивної парадигми в чеському мовознавстві.....	210
Погрібна Т.А. Комунікативно-прагматичні особливості чеських народних прикмет	213
Кондзеля О.С. Засоби комізму в польському художньому дискурсі (Katarzyna Grosnowa «Nigdy w zygii!» і «Serce na temblaku»).....	217
Філь О.М. Культурноспецифічні слова у ролі запозичень в етнічних мовних картинах світу (на матеріалі української та польської мов)	222
Семагин Т.С. Реконструкція слів-імен концептів <i>прекрасне/потворне</i> в англійській та українській мовах.....	224
Яскевіч Ю.В. Етимологічний аспект аналізу концепту <i>страх</i> в англійській, українській та французькій мовах	228
Бісовецька Т.В. Реконструкція номінацій соціального статусу людини тематичного поля «Сімейні стосунки».....	232
Дутчак Н.М. Демінутивна семантика у сфері дієслова.....	236
Розділ VII. Актуальні проблеми мовної освіти.....	240
Хом'як І.М. Орфографічна культура писемного мовлення.....	240
Лещенко Г.П. Комунікативні завдання у системі вивчення морфології у 6-7 класах загальноосвітніх шкіл	243
Златів Л.М. Засвоєння основних способів підвищення інформативності тексту студентами-філологами	250
Антончук О.М. Психологічні умови формування орфографічних умінь і навичок в учнів 6-7 класів	254
Ковальчук Н.П. Символіка знаків пунктуації в електронній письмовій мові.....	257

Наукове видання
Збірник наукових праць
Актуальні проблеми сучасної філології
Мовознавчі студії
Випуск XVII

Упорядкування та наукове редагування
Степанова О.І.

Технічний редактор
Литвак А.М.

ББК 81 Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету.
А 43 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії.
4 Вип. 18. – Рівне: РДГУ, 2010. – 265 с.
УДК
811.161.2

Здано до набору _____ . Підписано до друку _____
Формат 70x100¹/₁₆.
Папір офсетний. Друк на ризографі.
Гарнітура Times New Roman Cyr.
Умовн. друк. арк. 8.0.
Тираж 300 прим. Зам. 57/1.

Видавничі роботи: редакційно-видавничий відділ РДГУ
33000, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет.
Адреса редакції: м. Рівне, вул. Остафова, 31; кафедра української мови